

2. Мосьондз С.О. Філософські виміри державної політики у сфері науки / С.О. Мосьондз // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 2 (1). – С. 11-14.
3. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.
5. Яновська О.Г. Проблемні питання функціонування Верховного Суду України як найвищого судового органу в Україні / О.Г. Яновська // Український адвокат. – 2013. – № 4 (68). – С. 36-37.
6. Про затвердження Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді України : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 вересня 2011 року № 5 // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 10. – Ст. 25.

REFERENCES

1. Prylutskyi S.V. *Vstup to teorii sudovoy vladi : suspil'stvo, pravosuddya, derzhava* [Introduction to the Theory of the Judiciary (Society. Justice. State)] : monograph / S.V. Prylutskyi. – Kyiv : Institute of the state and right is the name of V.M. Koreckogo of NAN of Ukraine, 2012. – 317 p.
2. Mosondz S.O. Philosophical Dimensions of Public Policy in Science / S.O. Mosondz // *Visnik of Zaporizhzhya national university*. – 2012. – № 2 (I). – P. 11-14.
3. Constitution of Ukraine of June 28, 1996 // *Vidomosti Verkhovnoy Radi Ukraini*. – 1996. – № 30. – Art. 141.
4. On the Judicial System and Status of Judges : Law of Ukraine of July 7, 2010 // *Oficiyniy visnik of Ukraine*. – 2010. – № 55/1. – Art. 1900.
5. Yanovska O.H. Problems of Functioning of the Supreme Court of Ukraine as the Highest Judicial Authority in Ukraine / O.H. Yanovska // *Ukrainskiy advokat*. – 2013. – № 4 (68). – P. 36-37.
6. On Approval of the Regulation on Scientific Advisory Board of the Supreme Court of Ukraine : Regulation of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of September 16, 2011 № 5 // *Vidomosti Verkhovnoy Radi Ukraini*. – 2011. – № 10. – Art. 25.

УДК [342.922: 342.72/.73] (477)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Гончарова І.А., здобувач

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. 50-річчя СРСР, 27, м. Харків, Україна
dgagirov@mail.ru*

Політичні права людини й громадянина властиві здебільшого громадянам України. Вони являють собою забезпечену законом і публічною владою можливість людини брати участь у громадсько-політичному житті держави та здійсненні державної влади, а також є неодмінною умовою

функціонування всіх інших видів прав, оскільки утворюють органічну основу системи демократії та визначають природу держави як засіб контролю за владою.

Ключові слова: політичні права громадян, удосконалення законодавства, держава, адміністративно-правові засоби.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРАВ ГРАЖДАН УКРАИНЫ

Гончарова И.А., соискатель

*Харьковский национальный университет внутренних дел,
просп. 50-летия СССР, 27, г. Харьков, Украина
dgagupov@mail.ru*

Политические права человека и гражданина свойственны в основном гражданам Украины. Они представляют собой обеспеченную законом и публичной властью возможность человека принимать участие в общественно-политической жизни государства и осуществлении государственной власти, а также являются необходимым условием функционирования всех других видов прав, поскольку образуют органическое основание системы демократии и определяют природу государства как способ контроля за властью.

Ключевые слова: политические права граждан, совершенствование законодательства, государство, административно-правовые способы.

THE MAIN AREAS OF IMPROVING LEGISLATION GUARANTEEING POLITICAL RIGHTS OF UKRAINIAN CITIZENS

Goncharova I.A.

*Kharkiv state university of internal affairs, 50 Years of USSR avenue 27, Kharkiv, Ukraine
dgagupov@mail.ru*

Political rights of a person and a citizen are secured by the law and public authorities' ability of a person to actively participate in the exercise of the state power. The political rights of citizens include the rights on associations of citizens in political parties and public organizations, opportunity to participate in political life of the state, satisfaction of political, economic, social, cultural and other interests, as well as the right to participate in public administration. Political rights are only recognized to citizens and cover the relations between a citizen and the state. Current legislation consolidates liability for violating political rights, but there are some issues concerning their realization. This leads to violations of established procedures and deprives citizens the possibility to realize their rights at the appropriate level. There are political rights of citizens, which did not find their guaranteeing by the norms of administrative liability. Thus, the right of the citizens on free assembly, rallies, marches and demonstrations require strengthening of legal protection. It should be noted that the improvement of the legislation on administrative offenses in this area requires improvement in the public administration sphere.

To enhance the protection of the rights and freedoms of citizens, there is also a need to improve the system of norms that reinforce the administrative offenses, as a number of rights and freedoms are beyond the legal protection. Besides, it is necessary to consolidate officials' liability in the Code of Ukraine about Administrative Offences for obstructing the implementation of political rights of the citizens. Apparent "imbalance" of rights, duties and liability of the participants of legal relations arising in this area negatively affect on the functioning of the mechanism of political rights realization.

It is known that rallies and demonstrations are extremely dangerous instrument of democracy, so unreasoned, and the more malicious their use may result to negative and unpredictable consequences. To determine the fact whether participants of meetings, rallies, demonstrations, pickets are or are not beyond the scope of the law one requires a more clear and complete legal basis.

Key words: political rights of citizens, legislation improvement, country, administrative and legal means.

Здійснення основних політичних прав людини й громадянина можливе лише за допомогою та за посередництвом норм національного права, які повинні передбачати ефективні механізми й процедури реалізації перших. Існування демократичного суспільства не мислиться поза формуванням політичного плюралізму і його цінностей, нонконформізму громадської свідомості й поведінки, активної та свідомої участі громадян у громадсько-політичному житті. Тому, на наш погляд, наявне законодавство потребує вдосконалення у вказаній сфері.

Вивченню досліджуваного питання приділяли увагу у своїх працях такі вчені: Є.В. Аграновська, С.С. Алексєєв, Л.С. Анохіна, Д.А. Балтага, А.М. Бандурка, Н.С. Бондарь,

М.В. Буроменський, Н.В. Вітрук, В.С. Галиакбаров, Є.О. Гіда, Ю.А. Дмитрієв, А.Ф. Зелінський, В.Н. Кудрявцев, Є.А. Лукашева, В.А. Максимов, Б.Н. Мезрін, А.В. Міцкевич, В.Г. Поліщук, Ю.І. Скуратов, А.Ю. Якимов, Ц.А. Ямпольська. Однак проблемні питання у сфері реалізації політичних прав громадян України потребують сьогодні суттєвих доповнень, змін законодавства.

Мета статті полягає у вивченні наявного законодавства та розгляді проблемних питань щодо політичних прав громадян України.

До політичних прав слід віднести такі: право на свободу об'єднання громадян у політичні партії й громадські організації для здійснення та захисту своїх прав і свобод, задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки й громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей (ст.36 Конституції України); право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському й місцевих референдумах, вільно обирати та бути обраним до органів державної влади й органів місцевого самоврядування (ст.38 Конституції України); право збиратися мирно, без зброї та проводити мітинги, збори, походи й демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи місцевого самоврядування (ст.39 Конституції України). Кожне з наведених прав є комплексом, групою прав.

Виступаючи як фактор, що є невід'ємним атрибутом цивілізованого суспільства, у юридичній літературі зустрічається розподіл політичних прав на правомочності щодо участі в організації й діяльності держави та її органів за допомогою різних форм представницької й безпосередньої демократії та правомочності щодо активної участі в житті суспільства.

Варто підкреслити, що політичні права, як правило, визнаються лише за громадянами, тобто володіння політичними правами пов'язується з належністю до громадянства конкретної держави. На відміну від прав людини, права громадянина охоплюють сферу відносин індивіда з державою. Здійснення основних політичних прав людини й громадянина можливе лише за допомогою та за посередництвом норм національного права, які повинні передбачати ефективні механізми й процедури реалізації перших. Існування демократичного суспільства не мислимо поза формуванням політичного плюралізму і його цінностей, нонконформізму громадської свідомості й поведінки, активної та свідомої участі громадян у громадсько-політичному житті. Тому в демократичній державі політичні права й свободи сприймаються масовою суспільною свідомістю не як щось другорядне, а як одна з базових гуманістичних цінностей.

Чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) серед порушень основних політичних прав людини й громадянина встановлено адміністративну відповідальність лише за порушення законодавства про вибори Президента України та народних депутатів (ст.186²), порушення законодавства про референдум (ст.186⁴). Проступки в цій сфері є посяганням на право народу на волевиявлення та на здійснення безпосередньої демократії. Порушуються права як виборців, так і тих, хто обирається, їх свобода виборів, рівність, гарантовані ст.71 Конституції України. КУпАП відносить такі проступки до тих, що посягають на встановлений порядок управління, зокрема порядок підготовки й проведення виборів Президента України та народних депутатів, загальнодержавного референдуму. Цей порядок передбачено Конституцією України, Законом України «Про вибори Президента України» від 14 жовтня 2014 р. [1], Законом України «Про вибори народних депутатів України» від 15 травня 2014 р. [2], Законом України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 р. [3]. Ці закони покликані забезпечити права громадян, їх реалізацію через встановлені процедури. Порушення таких процедур позбавляє громадян можливості реалізувати свої права, що заподіює їм шкоду.

З об'єктивної сторони розглянуті вище проступки багато в чому є схожими та проявляються у вчиненні однієї з таких дій: публічних закликів чи агітації за бойкотування; агітації в день

проведення виборів чи референдуму; видачі членом дільничної виборчої комісії, що перешкоджає виконанню ними своїх обов'язків. У ст.186⁴ КУпАП передбачене діяння, яке також утворює склад проступку, – перешкоджання членам ініціативної групи в зборі підписів громадян під вимогою про проведення референдуму.

Суб'єкт зазначених проступків є загальним. Із суб'єктивної сторони такі проступки характеризуються прямим умислом. Санкції цих норм встановлюють стягнення у вигляді штрафу, розмір якого в різних частинах статей передбачено в межах від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Інші політичні права громадян не знайшли свого забезпечення нормами адміністративної відповідальності. На нашу думку, право громадян на свободу зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій вимагає посилення правової охорони. За порушення зазначених прав і свобод громадян необхідно встановити адміністративну відповідальність із санкціями у вигляді штрафу або позбавлення права обіймати певні посади в органах влади. Це змогло б захистити громадян від несумлінності окремих посадових осіб і стати достатнім гарантом реалізації таких прав.

Удосконалення законодавства про адміністративні проступки потребує вдосконалення системи державного управління, приведення норм адміністративного права у відповідність до положень Конституції України, забезпечення реалізації прав і свобод громадян у сфері державного управління, їх охорони й захисту адміністративно-правовими засобами. Сказане безпосередньо стосується інституту адміністративної відповідальності. Стаття 1 КУпАП прямо визнає, що це законодавство має своїм завданням охорону прав і свобод громадян, однак виконання зазначеного завдання належним чином не забезпечується. Проведене дослідження дозволяє виділити в законодавстві про адміністративні правопорушення низку недоліків, прогалин і колізій, які послаблюють охорону прав і свобод громадян. Це стосується насамперед структури КУпАП, загальних положень і принципів адміністративної відповідальності, системи адміністративних стягнень і загальних правил їх накладення, системи адміністративних проступків, що посягають на права й свободи громадян, провадження в справах про них. Зміни, що вносяться до КУпАП, не можуть істотно вирішити проблему.

Потребує уточнення визначення адміністративного проступку (ст.9 КУпАП). Насамперед потребує уточнення перелік об'єктів, які мають охоронятися нормами з адміністративною санкцією. У визначенні серед основних об'єктів адміністративно-правової охорони слід назвати також громадську безпеку, різновидами якої є санітарна, екологічна безпека громадян тощо. Що стосується встановленого порядку управління, то вважаємо, що краще залишити державний порядок, оскільки в КУпАП до правопорушень, які посягають на встановлений порядок управління, віднесено, наприклад, прояв неповаги до суду, невжиття заходів щодо протесту, припису чи подання прокурора тощо, хоча такі відносини не належать до управлінських. Водночас поняття «державний порядок» потрібно розшифрувати як встановлений порядок діяльності державних органів та установ. Тому адміністративним проступком, на нашу думку, доцільно визнати суспільно шкідливе, протиправне, винне діяння, яке посягає на права й свободи людини та громадянина, права юридичних осіб, власність, громадський порядок і громадську безпеку, встановлений порядок діяльності державних органів та установ і за яке законом передбачено адміністративну відповідальність.

Для посилення охорони прав і свобод громадян необхідно вдосконалити систему норм, які закріплюють склади адміністративних проступків. Щодо цього існує декілька напрямів діяльності. Насамперед слід визначити коло діянь, які порушують права й свободи громадян, і необхідність встановлення адміністративної відповідальності за такі діяння [4]. Це найбільш трудомістка робота. Тривалий час законодавчо ігнорувалося багато прав і свобод громадян, тому про жодну відповідальність за їх порушення не могло бути й мови. На

сьогодні права й свободи громадян закріплено в Конституції України, прийнято безліч законів, що визначають порядок їх реалізації. У текстах багатьох прийнятих законів говориться про те, що за порушення прав і свобод громадян винні особи повинні притягуватися до одного з видів юридичної відповідальності, у тому числі адміністративної. Однак необхідні зміни до законодавства про адміністративні проступки в повному обсязі не внесені. Ціла низка прав і свобод залишається поза правовою охороною. Тому порушується класична побудова правової норми, тобто в ній є диспозиція й гіпотеза, проте відсутня санкція. Такі норми носять декларативний характер і не здатні забезпечити громадянам надійну реалізацію їх прав.

Таким чином, КУпАП недостатньо охороняє права й свободи громадян, які порушуються посадовими особами – представниками державної влади. Це насамперед стосується порушення політичних прав громадян, серед яких потрібно виділити право обирати й бути обраним, право на об'єднання, право на проведення зборів і мітингів. Окремі норми КУпАП встановлюють відповідальність за порушення політичних прав, проте й вони не передбачають діянь, які можуть вчинити посадові особи державних органів. Складається враження, що інтереси держави ставляться вище за права людини, хоча в Конституції України пріоритет віддано саме останнім. Такий стан вимагає змін. Необхідно закріпити в КУпАП відповідальність посадових осіб за створення перешкод здійсненню політичних прав громадян, зокрема відмову в реєстрації громадської організації, порушення строків реєстрації, перешкоджання діяльності громадської організації, необґрунтовану заборону на проведення мітингу, зборів, походів.

З огляду на викладене можна резюмувати, що необхідність удосконалення адміністративної відповідальності з метою більш повного захисту прав і свобод громадян стосується як матеріальних, так і процесуальних норм. Процес реформування охоплює не лише інститут адміністративної відповідальності, а й усю галузь адміністративного права в цілому. Крім того, він тісно пов'язаний з іншими галузями права, тому має здійснюватися в комплексі з ними. Особливо це стосується суміжного з адміністративним кримінального права. Необхідним є впорядкування системи складів адміністративних проступків, що посягають на права й свободи громадян, розмежування їх зі злочинами, упорядкування системи адміністративних стягнень, створення процедур, які дозволять реалізувати матеріальні норми.

На функціонуванні механізму реалізації політичних свобод негативно позначається явна «незбалансованість» прав, обов'язків і відповідальності учасників правовідносин, що виникають у зв'язку з проведенням мітингів, демонстрацій. Так, відповідальність посадових осіб виконкомів місцевих рад за порушення зазначеного порядку фактично лише позначається, проте не підкріплюється санкціями, якщо не зважати на наявні заходи відповідальності за посадові злочини. Тим часом запровадження відповідальності за такі види дій, як очевидно необґрунтована заборона зборів, мітингу, демонстрації, перешкоджання їх проведенню, безпідставне припинення зборів, мітингу, демонстрації, могло би сприяти підвищенню правової захищеності громадян, які реалізують свої політичні свободи. На основі викладеного є нагода визначити можливі шляхи вдосконалення механізму реалізації конституційних свобод, зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій. На нашу думку, гарантією створення справжнього демократичного, максимально простого й зручного для громадян механізму реалізації політичної свободи зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій могло б стати вивчення новітніх теоретичних і практичних розробок із цієї проблеми та подальше широке обговорення їх громадськістю.

Ступінь урегульованості наведених елементів у чинному законодавстві є недостатнім. Так, неповним є перелік політичних заходів. Як правило, відсутня така форма вираження суспільної активності, як пікетування. Не згадуються також такі форми політичного протесту, як збір підписів, голодування, що отримують поширення. Названим формам

політичних акцій повинна надаватися точна юридична характеристика й визначення. Головним напрямом удосконалення механізму реалізації політичних свобод зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій є пошук альтернативи дозвільному порядку їх здійснення.

У взаємовідносинах громадян і їх об'єднань із виконавчою владою для реалізації політичних свобод, крім дозвільного, існує заявний, повідомлюючий порядок. Громадянин звертається до органів виконавчої влади або для того, щоб отримати її згоду на певні визначені дії, або для того, щоб довести до її відома, що певні дії буде вчинено. Повідомлюючий порядок є більш демократичним. Громадянин або об'єднання громадян у межах цього порядку повинні лише повідомити відповідні адміністративні органи влади про намір реалізувати свободу, наприклад провести мітинг або демонстрацію. Це дає можливість владі бути в курсі подій, що відбуваються; дозволу з її боку в такому випадку не потрібно. Влада повинна лише підтвердити, що її було повідомлено про наміри провести ту чи іншу політичну акцію. Однак у низці випадків закон має визначати певні умови, за наявності яких у відповідь на повідомлення можуть настати заборонні заходи. Наприклад, може бути відмовлено в проведенні мітингу, демонстрації на підставі обґрунтованих мотивів безпеки, якщо вони можуть спричинити порушення громадського порядку. Компетентний орган може також заборонити мітинг або демонстрацію, якщо його не було сповіщено про них, якщо мають місце неточності в даних, зазначених у повідомленні. Отже, державна «присутність» у питаннях реалізації права громадян на свободу маніфестацій є неминучою. У цьому разі місцева влада лише перевіряє відповідність мети зборів Конституції України та не зобов'язана приймати рішення. Заява організаторів про майбутні збори є своєрідним «сигналом» для дій місцевого органу влади щодо забезпечення громадського порядку й охорони прав громадян. Підтримка громадського порядку покладається на міліцію, це її безпосередній обов'язок. Тому повідомлення повинне спрямовуватися не до виконавчої влади міста, а до місцевого органу міліції, як це робиться в більшості країн світу. Тому законодавчо необхідно визначити, хто конкретно, яка посадова особа може заборонити проведення зборів, мітингів і демонстрацій, та передбачити винесення письмової заборони з відповідним правом судового оскарження.

Під час організації мітингу або демонстрації заявний порядок повинен доповнюватися механізмом узгодження часу й місця проведення політичної акції з правом міліції на остаточне вирішення цього питання. Прийняте рішення повинне стосуватися виключно питання про надання громадських приміщень, вулиць і площ. У законодавстві України про масові акції та збори повинні чітко зазначатися заборонені місця та місця, обмежені для проведення різноманітних політичних акцій. Під обмеженням на проведення мітингів і демонстрацій розуміється заборона на їх проведення у визначеному місці, у визначені час, сезон. Мітинги й демонстрації в зазначених місцях проводяться лише з дозволу місцевого органу влади. До місць, у яких заборонено проводити політичні акції, можуть бути віднесені спорудження й території, що не забезпечують безпеку людей.

Великі труднощі в правовому регулюванні викликає змістовна сторона політичних акцій, тобто їх відповідність меті й інтересам особи та суспільства. Інакше кажучи, мова йде про перелік заяв, з якими забороняється виступати на мітингах і демонстраціях. Визначення меж можливого обговорення різних питань означає вимогу дотримання громадянами обов'язків, заборон, які для одних суб'єктів є гарантіями, що перешкоджають вчиненню ними неправомірних дій, що порушують межі використання прав і свобод, а для інших – гарантіями вільної та всебічно забезпеченої реалізації своїх прав. Перелік таких обмежень у зв'язку з проведенням мітингів і демонстрацій вважаємо за доцільне визначити в загальному вигляді, надати судам можливість самостійно вирішувати це питання відповідно до Конституції України. Проведення окремих видів зборів громадян отримало достатньо докладне правове регулювання. Збори варто класифікувати на два види: привселюдні збори, проведені в закритих приміщеннях, і привселюдні збори, проведені поза приміщенням. У порядку їх проведення є різниця: якщо для першого виду зборів немає необхідності в

повідомленні органів влади, то для другого обов'язковим є повідомлення з назвою теми обговорення на мітингу. Тим самим збори, мітинги й демонстрації, проведені з ініціативи громадян, будуть поставлені в один ряд з іншими формами безпосередньої демократії, що забезпечують право громадян на участь в управлінні державними й суспільними справами. Досвід проведення зборів, мітингів і демонстрацій, ініційованих громадянами, показує, що більшість таких політичних акцій проводиться у зв'язку з тим, що їх учасники не згодні з рішеннями, прийнятими органами законодавчої та виконавчої влади. У цьому виражається право контролю за діяльністю державних органів і громадських організацій. Тому було б доцільно визначити зв'язок між мітингами й демонстраціями, проведеними з ініціативи громадян, та виконанням рішень на них, що піддаються критиці. Говорячи про заяви й пропозиції громадян, необхідно зауважити, що питання про ініціативу громадян із приводу внесення проектів рішень, які потребують обов'язкового розгляду, хвилює багатьох учених-юристів. В основі всіх політичних прав і свобод повинна лежати гарантована людині державою свобода переконань, їх висловлення й поширення. Разом із цими свободами має забезпечуватися також право направляти петиції з вимогою законодавчої ініціативи [5, с. 142]. Вважаємо за доцільне розвинути таку форму волевиявлення й на місцевому рівні, а розроблення проекту петиції можна здійснювати на зборах і мітингах, які проводяться з ініціативи громадян. Доцільно передбачити на законодавчому рівні обов'язок організаторів політичної акції надавати можливість для виступу на зборах або мітингу особам, які мають іншу точку зору, а також їх право оголошувати альтернативний проект рішення. Саме створення умов для безперешкодного здійснення політичних прав і свобод виступає як система структурних елементів, кожен із яких виконує власну роль та посідає своє місце в механізмі забезпечення реалізації можливостей [6, с. 223]. Як показує практика, однією з проблем проведення мітингів і демонстрацій є підтримка громадського порядку. Ще одне питання, що потребує розгляду, – відповідальність учасників заходу за порушення закону. Донедавна, якщо на мітингу окремі його учасники тією чи іншою мірою порушували закон, такий мітинг розганяла міліція. Існує потреба в забезпеченні прав учасників політичної акції й дотриманні обов'язків представниками органів влади. Тому слід без яких-небудь винятків надати право громадянину вирішувати свій конфлікт із державним органом або посадовою особою в судовому порядку [7]. Варто закріпити принцип добровільної участі громадян у різних політичних акціях. Громадянин повинен бути захищеним від примусу брати участь у зборах, мітингах, у висловлюванні тієї або іншої думки. Мітинги й демонстрації – надзвичайно гострий інструмент демократії. Непродумане, а тим більше зловмисне його використання може призвести до негативних і непередбачуваних наслідків. Суть проблеми полягає в тому, що свобода проведення мітингів і демонстрацій не повинна стати самоціллю, не має призводити до нав'язування суспільству егоїстичних намірів окремих груп громадян до анархії, до порушення громадського порядку. Можливість висловити свою думку зі злободенних питань, запропонувати конструктивні шляхи їх вирішення, не порушуючи громадського порядку, – ось на що повинні насамперед спрямовуватися зусилля учасників масових політичних акцій. Для визначення того, чи виходять за межі закону учасники зборів, мітингів, демонстрацій, пікетувань, необхідна більш чітка й довершена правова основа. Лише вона, з одного боку, дозволить у повному обсязі гарантувати свободу політичних акцій, а з іншого – захистити конституційні права й законні інтереси інших осіб.

Таким чином, за порушення політичних прав і свобод громадян необхідно встановити адміністративну відповідальність із санкціями у вигляді штрафу або позбавлення права обіймати певні владні посади. Потребує уточнення визначення адміністративного проступку, необхідно вдосконалити систему норм, які закріплюють склади адміністративних проступків, закріпити в КУпАП відповідальність посадових осіб за створення перешкод здійсненню політичних прав громадян. Також існує потреба у вивченні новітніх теоретичних і практичних розробок із цієї проблеми та вдосконаленні заходів забезпечення прав учасників політичних акцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вибори Президента України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kadrovik01.com.ua/regulations/2336/2402/321255/#>.
2. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 15 травня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>.
3. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 6 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>.
4. Опалева С.А. О критериях и принципах допустимого ограничения прав граждан / С.А. Опалева // Вестник Московского университета МВД России. – 2005. – № 1. – С. 46-49.
5. Лукашева Е.А. Правовое государство и обеспечение прав человека / Е.А. Лукашева // Права человека : проблемы и перспективы : сб. статей / редкол. : Е.А. Лукашева (отв. ред.) и др. – М. : ИГПАН, 1990. – С. 44.
6. Колодій А.М. Права людини і громадянина в Україні : навч. посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
7. Витрук Н.В. Человек и власть / Н.В. Витрук // Народный депутат. – 1990. – № 18. – С. 5.

REFERENCES

1. On Elections of the President of Ukraine : Law of Ukraine of October 14, 2014 [Electronic resource]. – Access mode : <http://kadrovik01.com.ua/regulations/2336/2402/321255/#>.
2. On Elections of People’s Deputies of Ukraine : Law of Ukraine of May 15, 2014 [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>.
3. On the National Referendum : Law of Ukraine of November 6, 2012 [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>.
4. Opaleva S.A. ”On Criteria and Principles of Permissible Limitations of Rights of Citizens” / S.A. Opaleva // *Vestnik of Moscow university MVD Russia*. – 2005. – № 1. – P. 46-49.
5. Lukashева E.A. ”Legal state and providing of human rights” / E.A. Lukashева // *Prava cheloveka : problemy i perspektivy* [Human rights : problems and prospects] : collection of reasons. – Moscow : IGPAN, 1990. – P. 44.
6. Kolodii A.M. *Prava lyudini i gromadyanina v Ukraine* [Rights of Man and the Citizen in Ukraine] : teaching aid / A.M. Kolodii, A.Y. Oliinyk. – Kyiv : Yurinkom Inter, 2003. – 336 p.
7. Vytruk N.V. Man and Power / N.V. Vytruk // *Narodnyy deputat*. – 1990. – № 18. – P. 5.